University of Huddersfield Repository

Siddiqui, Kalim

Media, politikk og den tredje verden [Media, Liberalism and the Third World]

Original Citation

Siddiqui, Kalim (1994) Media, politikk og den tredje verden [Media, Liberalism and the Third World]. Morgenbladet.

This version is available at https://eprints.hud.ac.uk/id/eprint/24909/

The University Repository is a digital collection of the research output of the University, available on Open Access. Copyright and Moral Rights for the items on this site are retained by the individual author and/or other copyright owners. Users may access full items free of charge; copies of full text items generally can be reproduced, displayed or performed and given to third parties in any format or medium for personal research or study, educational or not-for-profit purposes without prior permission or charge, provided:

- The authors, title and full bibliographic details is credited in any copy;
- A hyperlink and/or URL is included for the original metadata page; and
- The content is not changed in any way.

For more information, including our policy and submission procedure, please contact the Repository Team at: E.mailbox@hud.ac.uk.

http://eprints.hud.ac.uk/

MORGENBLADETS KRONIKK

Taslima Nasreen utfordrer makthavere og skaper debatt.

Media, politikk og den tredje verden

Av Kalim Siddiqui

Det er en vanlig oppfatning at islam er en rigid doktrinær religion som ikke tillater noen form for avvik fra sin klassiske periodes teologiske formuleringer. Enhver som skiller seg ut blir dømt til døden. Dette synspunktet blir styrket av Khomeinis fatwa over Salman Rushdie og Taslima Nasreen.

Mange prominente islamske teologer mener at fatwaen ikke burde avsies over frafalne. Det er ikke tilfelle at islam er ikke-pluralistisk. Ikke bare er det forskjellige sekter, men også flere forskjellige skoler er fundamentalt uenige. Fatwaen over Rushdie ble avsagt av Khomeini. Det er verdt å merke seg at intet arabisk land ga sin tilslutning. Det er således klart at det lå mye mer bak enn religiøs fanatisme. Khomeini var i store vansker da han måtte godta en våpenhvileavtale med Irak. Han lovet å knuse Saddam Hussein, hvilket slo feil. Så prøvde han å gjenvinne popularitet ved å dra fordel av Rushdie-saken. Ved å avsi dødsdom over en person for å ha fornærmet profeten og islam håpet han å oppnå legitimitet, hvilket han gjorde i stor grad. Således ville det være veldig forenklende å se Khomeinis fatwa utelukkende i religiøs sammenheng, uten å se på politiske og sosio-økonomiske sider i tillegg.

At muslimsk fundamentalisme ble blinket ut av Vesten som den største potensielle trussel mot den nye verdensordning, var ikke overraskende. Folk i den tredje verden gjør opprør mot materialisme assosiert med vestlig kultur, mot flernasjonale selskapers dominering, og i land som Egypt, Algerie, Tunis og Marokko gjør de opprør mot elendigheten påført dem av Verdensbanken/strukturelle tilpasningsprogrammer (det Internasjonale Pengefondet). Som følge av en dyp krise i forhold til progressive sekulære alternativer, forårsaket av sosialismens kollaps i Sovjetunionen, ga millioner av mennesker i den tredje verden sin tilslutning til muslimsk vekkelse på grunn av en lengsel etter fellesskap, etter et hellig samfunn mange følte var blitt ødelagt av kapitalismens glorifisering av profittjag. Det er ingen tvil om at muslimske fundamentalister ikke har noen langvarige løsninger utover populisme og tom retorikk på dagens sosio-økonomiske krise, og de kan ikke bare reversere den urettferdige fordelingen av inntekt og rikdom i de muslimske land slik vi har sett det for eksempel i Iran.

Fakta viser at både offentlige og private medier i Vesten har visse interesser i å opprettholde en verdensorden dominert av vestlig kapital og flernasjonale selskaper. Nyhetssendingene folk ser på og avisene de leser er utvilsomt felles medier. Enhver bevisst person fra den tredje verden ville se at amerikanske medier er partiske. Det er i all hovedsak en propagandaproduserende maskin basert på forvrenging av fakta og historie, tilpasset Vestens interesser. Ta for eksempel Jeltsin. De som kritiserer ham blir av media kalt for konservative. Dette er løgn, og fremstiller Jeltsin som forkjemper for 'demokrati', 'menneskerettigheter', osv. En annen populær løgn for tiden er den om 'markedsreformer'. Ifølge denne er det ingen grunn til å granske markedets og markedskreftenes historiske, sosiale og klassemessige grunnlag. Dens overordnede stilling er i seg selv en ideologisk rettferdiggjørelse av sin høye klassestatus. Nylig fremholdt New York Times at bare 'markedet' kan garantere din frihet, «baser dine endringer på den ubønnhørlige loven om tilbud og etterspørsel, la dens frihet jobbe for deg». Løgnen er uten grenser. Den er konstruert for å bore seg inn i leserens hjerne, lik Goebbels talemåte om at den store løgnen gjentatt tusen ganger blir til sannhet. Den inyenfallende å forkle sine folkemord i forhold til 'menneskerettigheter'. Lord Beaverbrook, pressebaron, repliserte en gang, «Jeg kjøper og eier aviser for å lage propaganda for saken jeg arbeider for». I Beaverbrooks posisjon var det overflødig å forklare folkemord som resultat av britisk imperialisme ved å kalle det humanisme. Dette er en av de markerte kvalitative forskjeller mellom den nye og den gamle kontroll over massemedia. Det er ikke behov for en slik rettferdiggjøring, da man i dag har skapt sin egen overlegne moral i forhold til det de fremdeles kaller demokratisk pluralisme, men som i virkeligheten er ensidig, udemokratisk undertrykking.

I USA er for eksempel kontrollen og eierskapet over media dominert av en liten minoritet mediakonger; blant dem er og britisk etterretning, som aldri har sluttet å smykke seg med å være de overlegne forvaltere av menneskerettighetene.

Nedleggelsen av statlig drevet fjernsyn og privatisering har økt pengebeholdningen hos noen få mediakonger, og har satt fart i konsentrasjonen om media, ikke bare i USA men også i Vest-Europa og Japan. I tillegg kommer de kommersielle fjernsynskanalenes totale knefall for reklame og således en slavekontrakt med reklamegigantenes mega-milliardbeholdning. På denne måten har media blitt mer mottagelig for regjeringens lokkemat og blokkerer nesten all uenighet. Klassestrukturen former medievalgene. Dess større inntekt og politisk innflytelse, dess større tilgang til massemedia; dess mindre makt, dess vanskeligere er det å få tilgang. Dette vises tydelig gjennom den konsentrasjon av eierskap. Som med all forretningsvirksomhet i stor skala, er massemedia drevet av sin avhengighet av akkumulert kapital. Fjernsynsselskaper får sin profitt gjennom antall solgte reklametimer. På samme vis får New York Times mye av sin profitt gjennom å selge annonseplass. Dess flere potensielle forbrukere en avis eller fjernsynskanal kan garantere som publikum, dess dyrere er det å kjøpe tid eller plass hos disse. Dette betyr, sier Noam Chomsky, «at de gjerne vil justere seg inn mot eliten og et velstående publikum». Resultatet blir at media foretrekker en samfunnsklasse fremfor en annen på grunn av deres tilsiktede publikum, og en generell politisk preferanse til fordel for bedrifter som kjøper reklametid og -plass. Benjamin Bagdikians «The Media Monopoly» (1990) viser at privat eierskap over media ikke er noe mysterium. I Nord-Amerika er det syv store filmstudioer, over 1900 løssalgsaviser, 2000 fjernsynsstasjoner og 2500 forlag. De fleste av disse har interesser i både presse og eter. Bagdikian fant ut at 50 bedrifter kontrollerte halvparten av massemedia i Nord-Amerika i 1982, men i 1992 hadde tallet sunket til 23. Mediebedrifter på toppen – Time Warner, Gannett, Dow Jones, The New York Times Corporation – er godt plassert i det øvre sjikt av de øverste 500 på listen i Fortune Magazine. På samme måte som vi vi har forskjellige bevis om privat eierskap av media, har vi spesifikke eksempler på skjev dekning der privatbedriftenes interesser sammenfaller med amerikansk utenrikspolitikk.

Til tross for formell splittelse mellom media og stat i USA, er det gått rutine i å levere nyhetene med perspektiv fra Det hvite hus. Når det gjelder utenrikisstoff, rapporterer ikke nyhetene så mye hva som faktisk skjer, men hva Det hvite hus sier skjer. Staten kontrollerer ikke media direkte, men myndighetene mer enn noen annen setter opp timeplan og slår an tonen – hvordan en sak skal fremstilles eller debatteres. I tillegg har staten ansatt rundt 13.000 personer til å arbeide med media, hvilket koster 2.5 milliarder dollar i året.

Medias primære politiske funksjon er på det ideologiske plan – å spre det Anthony Giddens kaller offisielle doktriner, «med hvilke dominerende grupper kan fastholde sin makt gjennom å overtale andre om sitt styres legitimitet». Chomskys studier viser også at et dominerende medium, langt fra å være demokratisk, er både høyst ideologisk og propagandistisk. Selv om vestlige samfunn på mange måter er uvanlig frie, er de også svært indoktrinerte og dominerte av et trangt syn på verden. Ettersom menneskenes økologiske katastrofe ser ut til å omslutte hele kloden, advarer Chomsky, «er på dette stadium ett av to mulig. Enten vil folk i alminnelighet overta herredømmet over sin egen skjebne og beskjeftige seg med felles interesser, eller, alternativt vil det ikke være noen skjebne igjen for noen å kontrollere».

Problemet er politisk: det gjelder den politikken regjerende samfunnslag påtvinger oss. I et moderne kapitalistisk samfunn, bemerker Gramsci, er staten pålagt å skape en balanse mellom tvang og tilslutning når det gjelder å sikre borgeres samtykke til denne politikken og til en aksept av de dominerende interesser den tjener. Massemedia er en avgjørende institusjon som en hjelp til å opprettholde